

23.2.2026

Lausunto lausuntopyyntöön hallituksen esitysluonnoksesta ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/32927/2024

Lausunnonantajan lausunto**Asian tausta ja valmistelu**

KEHA-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain sekä luonnonsuojelulain mukaisia tietovarantoja.

KEHA-keskus pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on tunnistettu useita keskeisiä nykytilan haasteita ja esitetty parannuksia sääntelyn selkeyttämiseksi ja vastuiden yhtenäistämiseksi. Erityisesti rekisterinpitäjyyden selkeyttäminen on tärkeä ja kannatettava tavoite, joka osaltaan parantaa oikeusvarmuutta ja tukee tietosuoja-sääntelyn asianmukaista toimeenpanoa. KEHA-keskus katsoo kuitenkin, että rekisterinpitäjän vastuita koskeva sääntely ja erityisesti sitä koskevat perustelut ovat jääneet osin puutteellisiksi. Esitysluonnoksessa ei riittävällä tavalla avata sitä, mitä rekisterinpitäjän teknisellä vastuulla tietovarannosta ja siihen liittyvistä rajapinnoista käytännössä tarkoitetaan. KEHA-keskus pitää tärkeänä, että perusteluja täydennetään tältä osin siten, että vastuunjako eri toimijoiden välillä on selkeä sekä oikeudellisesti että käytännön toteutuksen näkökulmasta.

Lisäksi KEHA-keskus toteaa, ettei sitä ole osallistettu kyseisen sääntelyn valmisteluun. KEHA-keskus pyytää ottamaan jatkovalmistelussa huomioon sen roolin ja vastuut hallinnassaan olevien tietojärjestelmien, alustaratkaisujen ja tietovarantojen osalta. KEHA-keskus toivoo, että se osallistetaan jatkossa valmisteluun silloin, kun sääntely koskee tai vaikuttaa KEHA-keskuksen vastuulla oleviin tietojärjestelmiin, alustaratkaisuihin ja tietovarantoihin.

Nykytila: käytäntö

KEHA-keskus haluaa lausunnossaan tarkentaa seuraavia nykytilaan liittyviä käytäntöjä:

KEHA-keskus vastaa nykyisellään Lupa- ja valvontaviraston, elinvoimakeskusten, Ilmatieteen laitoksen, Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön ohella Ympäristönsuojelun tietojärjestelmän teknisestä ylläpidosta eräiden palveluiden ja rekistereiden osalta, kuten esimerkiksi Y-alusta ja USPA.

Y-alusta on KEHA-keskuksen hallinnoima alustaratkaisu, jossa KEHA-keskus toimii ratkaisunomistajana. Y-alusta kokoaa yhteen useita ympäristöhallinnon käsittelyjärjestelmiä kuten YLVA, eLUPA, Tuottajavastuurekisteri TURRE, Maaperäntilan tietojärjestelmä MATTI, Ruoppaus- ja niittoilmoitukset, Ojitusilmoitukset ja Jätehuoltorekisteri JHR. KEHA-keskus on asettanut Y-alustalle tuotehallintaryhmän, jonka vastuulle kuuluvat Y-alustan tekniset ratkaisut, toimivuus sekä muun muassa tietoturvaan liittyvät kysymykset, kun taas vastuu yllä mainittujen tietojärjestelmien toimivuudesta ja substanssin prosessista on Lupa- ja valvontavirastolla.

23.2.2026

Alustalla on käynnissä mittava tekninen uudistamishanke, johon sisältyy siirtyminen pilviympäristöön. KEHA-keskus toteaa, että Y-alustan tekniset ratkaisut tukevat salassa pidettävän tiedon hallintaa jo nykyisellään ja entistä paremmin käynnissä olevan teknisen uudistuksen myötä. Sen sijaan salassa pidettävän tiedon hallintaan liittyviä toimintamalleja, vastuunjakoa ja tiedon käsittelyn prosesseja ei ole nykytilassa kokonaisuutena riittävästi rajattu, määritelty ja hallittu järjestelmittäin.

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset käyttävät samaa käyttöliittymää Y-alustalla YLVA-järjestelmässä kuin muutkin YLVA-järjestelmän käyttäjät. Kuntien viranomaisille ei ole luotu omaa käyttöliittymää. Käyttäjät tunnistetaan kirjautumisen yhteydessä ja heille annettujen roolien perusteella käyttöliittymässä näytetään eri asioita.

Aluehallinnon asiointipalvelu on KEHA-keskuksen tarjoama ja omistama geneerinen asiointialusta, jonka avulla kansalaiset ja yritykset voivat hoitaa viranomaisasioita sähköisesti elinvoimakeskusten, Lupa- ja valvontaviraston ja Tukesin kanssa. Ympäristöhallinnon asiointit muodostavat vain osan kaikista Aluehallinnon asiointipalvelun asioinneista.

Keskeiset ehdotukset

Ympäristönsuojelulain tietojärjestelmä korvataan useilla eri tietovarannoilla

KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan teknisen operatiivisen vastuun siirtämisellä voi olla virastokohtaisia taloudellisia vaikutuksia, joita ei ole nyt esityksessä tunnistettu ja huomioitu.

Mikäli esityksen tavoitteena on siirtää operatiivista teknistä vastuuta, tällainen vastuun siirto voi johtaa tilanteisiin, joissa Lupa- ja valvontaviraston teknisen vastuun alle olisi tarpeen luoda kokonaan uusia tietojärjestelmiä tai alustaratkaisuja. Myös tällaisilla ratkaisuilla on suoria ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia, joita ei ole arvioitu esityksen valmistelussa.

Ympäristönsuojelulain tietovarantosäätely

Kaavion 1 mukaisen ympäristönsuojelun tietovarannon käyttötarkoituksen perusteella KEHA-keskus esittää selkeytettäväksi, mitkä osat ympäristö- ja vesilupien käsittelyyn toteutetusta eLUPA-palvelukokonaisuudesta kuuluvat ympäristönsuojelun tietovarantoon.

Esityksessä tietovarantoon kuuluvia tietojärjestelmiä ja tietosisältöjä kuvataan osin varsin yksityiskohtaisesti. eLUPA-palvelukokonaisuuden osalta asiaa ei kuitenkaan ole käsitelty vastaavalla tarkkuudella, vaikka se on keskeinen osa ympäristö- ja vesilupien käsittelyä ja siihen liittyvän tiedon muodostumista.

KEHA-keskus kiinnittää huomiota siihen, että ympäristö- ja vesilupien käsittelyyn on eLUPA-käsittelyjärjestelmän lisäksi kehitetty myös päätösasiakirjasovellus, jossa päätöstieto muodostuu jatkossa rakenteellisessa muodossa.

Jatkovalmistelussa tulisi selkeästi määritellä miltä osin tämä rakenteellinen päätöstieto sekä muut eLUPA-palvelukokonaisuuden tuottamat tiedot kuuluvat ympäristönsuojelun tietovarantoon ja miltä osin ne jäävät sen ulkopuolelle.

23.2.2026

Selkeä raja on tarpeen tietovarannon käyttötarkoituksen, tietosisältöjen hallinnan, vastuunjaon sekä teknisten ratkaisujen ja jatkokehittämisen kannalta.

Luonnonsuojelulain tietovarantosääntely

Lupa- ja valvontaviraston käyttämä LUOKO-järjestelmä on KEHA-keskuksen teknisesti ylläpitämä.

Vaikutukset

Viranomaisvaikutukset: Toiminta ja palvelujen tuottaminen

KEHA-keskus pyytää jatkovalmistelussa tarkennettavan, mitä muun muassa 201 e §, 201 k § ja 118 b § tarkoitettu tekninen vastuu tietovarannoista ja niiden rajapinnoista tarkoittaa ja mitä vaikutuksia sillä on KEHA-keskukseen sekä niihin alustoihin ja tietojärjestelmiin, joissa KEHA toimii ratkaisunomistajana tai jotka ovat tällä hetkellä muutoin KEHA-keskuksen hallinnassa ja teknisessä ylläpidossa.

Juuri nyt käynnissä on aluehallintouudistuksen jälkeinen siirtymäaika, eikä KEHA-keskuksella ole vielä tiedossa, miten siirtymäajan jälkeen esityksessä mainittujen tietojärjestelmien ja alustaratkaisujen hallinta ja omistajuus tullaan toteuttamaan.

Lupa- ja valvontavirasto on KEHA-keskuksen asiakasvirasto, joka käyttää toiminnassaan mm. esityksessä mainittuja Y-alustan osajärjestelmiä ja siten Y-alustaa sekä laskutuspalvelua, USPA-asianhallintajärjestelmää, LUOKO:a, Aluehallinnon asiointipalvelua ja näiden rajapintoja. Vähintäänkin useamman asiakasviraston käytössä olevien järjestelmien ja alustaratkaisujen osalta tulisi tarkastella teknisen vastuun vaikutuksia.

Esityksessä kerrotaan, että ehdotetun tietovarantosääntelyn takia nykyiset ympäristönsuojelun tietojärjestelmää ja muita viranomaisjärjestelmiä koskevat ympäristöhallinnon ohjeet tulisi päivittää ja laatia myös täysin uusi ohjeita. KEHA-keskus pyytää jatkovalmistelussa tarkennusta, minkä viraston työnä ohjeiden päivitys ja uusien ohjeiden laadinta toteutetaan.

Taloudelliset vaikutukset

KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan, jos esityksen tavoitteena on siirtää operatiivista teknistä vastuuta esityksessä kuvattuihin tietovarantoihin liittyvien tietojärjestelmien ja alustaratkaisujen osalta, se voi johtaa tilanteisiin, joilla on virastokohtaisia taloudellisia vaikutuksia, joita ei ole nyt tunnistettu ja huomioitu esityksessä. Operatiivisen teknisen vastuun siirto voi luoda myös tarpeen kehittää kokonaan uusia järjestelmiä tai alustaratkaisuja Lupa- ja valvontaviraston tekniseen hallintaan, millä voi olla sellaisia taloudellisia vaikutuksia, joita esityksessä ei ole tunnistettu.

Näissä tapauksissa pitäisi tehdä erillinen selvitys muutoksien vaikutuksista ja niiden kustannuksista. KEHA-keskus ilmaisee halukkuutensa avustaa tällaisen selvitystyön tekemisessä.

Lisäksi KEHA-keskus kiinnittää huomiota siihen, että ympäristönsuojelun tietovarannon, maaperän tilan tietovarannon sekä luonnonsuojelun tietovarannon tekninen ylläpito sekä ylläpitoon liittyvät henkilöstökustannukset on osittain rahoitettu KEHA-keskuksen toimintamäärärahoista.

23.2.2026

Yksityiskohtaiset perustelu, laki ympäristösuojelulain muuttamisesta

19 a luku. Tietovarannot ja tiedonhallinta

201 b §. Ympäristönsuojelun tietovarantoon tallennettavat tiedot ja tallennusvastuut

Ympäristö- ja vesilupien käsittelyn digitalisaatio on viime vuosina kehittynyt merkittävästi (eLUPA-käsittelyjärjestelmä ja Päätösasiakirjasovellus). KEHA-keskus esittää jatkovalmisteluissa selkeytettävän, onko ympäristölupa-asioiden käsittelyssä muodostuva rakenteellinen tieto osa ympäristönsuojeluntietovarantoa. Perusteluissa viitataan tietovarannon muodostuvan mm. seuraavista: YLVA-järjestelmä ja USPA-asianhallintajärjestelmästä. Ympäristölupan käsittelyssä käytettäviin tietojärjestelmiin ei kuitenkaan viitata vaan ko. prosessin kannalta tietovarantoon katsotaan näiltä osin kuuluvan vain asianhallintajärjestelmässä oleva asiakirja. KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan tämä rajausta edellyttää tarkentamista, jotta tietovarannon sisältö ja rajapinnat ovat selkeät ja yhdenmukaiset digitalisoituneen lupaprosessin kanssa.

Lakiehdotuksen 201 b §:n 5 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on toimitettava ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan seuranta- ja tarkkailutiedot, sekä muut toiminnan lupa- tai ilmoituspäätösten määräysten, tai sovellettavien ympäristönsuojeluvaatimusten edellyttämät, tai toiminnan valvontaan muutoin liittyvät tiedot kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai Lupa- ja valvontavirastolle tämän osoittaman sähköisen asiointipalvelun kautta. Perusteluiden mukaan tällä yhtenäistetään käytäntö YSL 39 §:n 1 momentin mukaiseksi, jossa säädetään siitä, että lupahakemus tulee toimittaa sähköisesti. KEHA-keskus huomauttaa, että tällä hetkellä sähköiseksi lupa-asioinniksi tulkitaan myös sähköposti ja edelleen esittää, että tässä yhteydessä säädettäisiin myös siitä, että toiminnanharjoittajien tulee laittaa myös lupa-asia vireille sähköisen asiointipalvelun kautta.

201 e §. Ympäristönsuojelun tietovarantoon liittyvät vastuut

Lakiehdotuksen 201 e §:n 3 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto vastaisi säännöksen mukaisen tietovarantojen teknisestä toiminnasta sekä teknisistä rajapinnoista tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Säännösten mukaan Lupa- ja valvontavirasto vastaisi myös tietovarannon käytettävyydestä sekä tietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä.

KEHA-keskus pyytää, että jatkovalmistelussa tarkennetaan, mitä muun muassa 201 e § tekninen vastuu tietovarannoista ja niiden rajapinnoista tarkoittaa ja mitä vaikutuksia sillä on KEHA-keskukseen sekä niihin alustoihin ja tietojärjestelmiin, jotka ovat tällä hetkellä KEHA-keskuksen hallinnassa ja teknisessä ylläpidossa.

Lakiluonnokset

Lakiehdotus 1, Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

85 a § Ympäristölupa-asioita koskeva tietopalvelu

KEHA-keskus esittää kohtaan ”Ympäristölupa-asioiden tietopalvelusta, jossa julkaistaan ympäristönsuojelun tietovarantoon kuuluvia tietoja, voidaan hakea tietoja rajattuna hakuna käyttäen hakuperusteena asian tunnistetietoja, toiminnanharjoittajan nimeä, hankkeen laatua tai

23.2.2026

sijaintikuntaa taikka tiettyä aikaväliä” lisättävän hakuehtojen eteen sanan ”vähintään” tai vaihtoehtoisesti laissa säädetyt hakuehdot tulisi kokonaan poistaa.

Nykyisessä muodossa säädös voi tarpeettomasti hankaloittaa ja jopa estää kyseisen palvelun kehittämistä ja laajentamista Lupa- ja valvontaviraston tarpeisiin. KEHA-keskus näkee, että säädöksen tulisi ohjata yleisemmin sitä mitä tietoja palvelussa on, mihin tarkoitukseen niitä voidaan käyttää ja kuka niitä voi käyttää. Varsinaiset hakuehdot ovat kuitenkin palvelun teknis-toiminnallista toteutusta ja niiden lailla säätäminen ei tue valtionhallinnon digitalisaation tavoitteita.

KEHA-keskus esittää myös pykälää selkeytettävän siten, että kohdasta ”*Lupa- ja valvontaviraston on julkaistava verkkosivuillaan ympäristötiedon saatavuuden varmistamiseksi tieto vireille tulleesta ympäristölupa-asiasta, tiedoksiannetusta ympäristölupa-asiasta ja sen kuulutusasiakirjoista sekä ympäristölupa-asiassa annetusta päätöksestä (ympäristölupa-asioiden tietopalvelu)*” poistetaan suluissa oleva ympäristölupa-asioiden tietopalvelu, joka voi johtaa virheelliseen tulkintaan palvelun nimestä, joka on vuoden 2026 alusta alkaen ollut Ympäristöasioiden tietopalvelu.

Tämä asiakirja KEHA/35627/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/35627/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lavikainen Elina 03.03.2026 12:44

Hyväksyjä Makkula Heikki 03.03.2026 13:33